

การสร้างสรรค์วาดเส้น จิตรกรรม และจิตรกรรมดิจิทัล ชุด “วัดเซนโซจิ 2018”

Drawing, Painting and Digital Painting Series “Sensoji Temple 2018”

สุริยะ ฉายะเจริญ*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการอธิบายกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น จิตรกรรม และจิตรกรรมดิจิทัล ชุด “วัดเซนโซจิ 2018” โดยผู้เขียนได้รับแรงบันดาลใจจากการเดินทางไป ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และวิเคราะห์เป็นแนวความคิดและนำไปสู่กระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ซึ่งผลงานสร้างสรรค์ที่สำเร็จสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ วาดเส้น วาดเส้นผสมสีน้ำ จิตรกรรมสีอะคริลิก และจิตรกรรมดิจิทัล ซึ่งแต่ละประเภทล้วนมีข้อเด่นและข้อด้อยที่เหมือนและต่างกัน แต่การแสดงออกของความหมายของผลงานยังคงแสดงออกได้ชัดเจนว่าสามารถสื่อสารที่อยู่ภายใต้แนวความคิดสรุป อันแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่เกิดจากรบูรณาการระหว่างวิถีทางวัฒนธรรมและความศรัทธาของพื้นที่ทางจิตวิญญาณกับบริบทของการเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในโลกสมัยใหม่ของวัดเซนโซจิ

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์ / วาดเส้น / จิตรกรรม / จิตรกรรมดิจิทัล / วัดเซนโซจิ

Abstract

This article is intended to describe the creative process of drawing, painting and digital painting series “Sensoji Temple 2018”. The author was inspired by his trip to Tokyo, Japan. And analysis is a concept and lead to a systematic process. Successful creative works can be divided into four categories: drawing, drawing watercolor, acrylic and digital painting. Each type has its own advantages and disadvantages that are identical and different. But the expression of the meaning of the work still expresses clearly that communication can be concluded under the concept. It represents the identity created by the integration between the cultural and spiritual pathways of the spiritual realm and the context of Sensoji Temple’s modern world travel.

Keywords: Creative / Drawing / Painting / Digital Painting / Sensoji Temple

---

* อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

บทนำ

การสร้างสรรคภาพวาดเส้น (Drawing) จิตรกรรม (Painting) และจิตรกรรมดิจิทัล (Digital Painting) ชุด “วัดเซนโซจิ 2018” เป็นการใช้เทคนิคทั้ง 3 ประเภทนี้มาเป็นเครื่องมือในการแสดงออกของผู้เขียนที่มีเป้าหมายในการสื่อถึงวัดเซนโซจิในประเทศญี่ปุ่น โดยภาพวาดเส้นในบทความนี้หมายถึงร่องรอยที่เกิดจากการใช้มือลากเส้นด้วยปากกาหมึกดำปลายแหลมลงบนกระดาษเพื่อสร้างรูปร่างที่แสดงออกมาเป็นรูปภาพที่แสดงเค้าโครงของความหมายของสิ่งที่หมายถึง ขณะที่ภาพจิตรกรรมในที่นี้หมายถึงการผสมผสานวาดเส้นและการระบายสีเข้าด้วยกันด้วยเทคนิควิธีการผสมผสานเพื่อให้แสดงร่องรอยของเส้นและสีที่แสดงเค้าโครงของรูปร่าง ฝีแปรง และสีสันทันที่แสดงถึงความหมายของสิ่งที่หมายถึง ส่วนจิตรกรรมดิจิทัลในผลงานชุดนี้หมายถึงการแสดงออกด้วยเทคนิคการวาดเส้นและจิตรกรรมที่เกิดร่องรอยจากการวาดและระบายสีบนผิวหน้าจอของไอแพด (iPad) ให้ปรากฏเค้าโครงของรูปร่างและสีสันทันที่เป็นไฟล์ภาพดิจิทัล ซึ่งแต่ละเทคนิคล้วนมีคุณลักษณะเด่นในรูปแบบเฉพาะตัวที่แตกต่างกันผ่านแรงบันดาลใจและแนวความคิดเดียวกันภายใต้รูปแบบของภาพภูมิทัศน์เมืองตามแนวทางของกลุ่ม “เออร์เบนสเก็ตเชอร์ส” (Urban Sketcher) (Marc Taro Holmes, 2014, p. 8)

วัตถุประสงค์

บทความนี้เป็นการอธิบายกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น จิตรกรรม และจิตรกรรมดิจิทัล ชุด “วัดเซนโซจิ 2018” โดยอธิบายกระบวนการสร้างสรรค์ วิเคราะห์ลักษณะสำคัญ และองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์

ขอบเขตการสร้างสรรค

ผลงานที่นำมาวิเคราะห์ในชุดนี้สร้างสรรค์ขึ้นทั้งหมดจำนวน 8 ภาพ โดยรูปแบบของภาพภูมิทัศน์เมืองที่ประกอบไปด้วยสถาปัตยกรรมและสิ่งก่อสร้างของวัดเซนโซจิ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

ประโยชน์ที่ได้รับ

บทความนี้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการและวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์วาดเส้น จิตรกรรม และจิตรกรรมดิจิทัล ชุด “วัดเซนโซจิ 2018” ที่มีแรงบันดาลใจและแนวความคิดเดียวกัน หากแต่เทคนิคการแสดงผลที่ต่างกันย่อมมีผลต่อปรากฏการณ์ทางการเห็นเชิงกายภาพ

แรงบันดาลใจ

ผู้เขียนได้รับแรงบันดาลใจการสร้างสรรคผลงานวาดเส้น จิตรกรรม และจิตรกรรมดิจิทัลชุดนี้ จากการเดินทางไป ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น เพื่อเก็บข้อมูล วัดเซนโซจิ หรืออาซากุสะคันนง (Asakusa Kannon) ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ซึ่งวัดแห่งนี้ถือเป็นวัดในศาสนาพุทธที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคคันโต (Kanto) และเป็นสถานที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วโลก เพราะฉะนั้น วัดเซนโซจิจึงเต็มไปด้วยผู้คนหลากหลายที่เข้ามาเยือน ทั้งจากการเข้ามาแสวงบุญและการท่องเที่ยว บริเวณอันกว้างของวัดเซนโซจิ จึงเป็นมีแหล่งการค้าและบริการด้านต่าง ๆ รายรอบพื้นที่เพื่อจากรองรับผู้คนทั่วโลกที่เข้ามา โดยวัดเซนโซจิมีความโดดเด่นในอัตลักษณ์ของรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ประกอบไปด้วยมิติของพื้นที่ทางจิตวิญญาณและมิติของพื้นที่การท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งลักษณะอันสำคัญของวัดเซนโซจิจึงแสดงให้เห็น

เห็นถึงการบูรณาการระหว่างร่องรอยของอารยธรรมโบราณกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นเศรษฐกิจที่สำคัญในยุคปัจจุบัน

แนวความคิด

วัดเซนโซจิแห่งย่านอาซากุสะ คือ ภาพแทนทางวัฒนธรรมของกรุงโตเกียวที่ผสมผสานระหว่างมิติของพื้นที่ทางจิตวิญญาณและความศรัทธาเดิมกับพื้นที่ทางเศรษฐกิจใหม่ที่มาพร้อมกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเป็นการจัดการเชิงบูรณาการระหว่างรากเหง้าของอารยธรรมที่สืบทอดมาจากอดีตกับทุนนิยมในสถานะสมัยใหม่ของญี่ปุ่นด้วยการประกอบสร้างความหมายใหม่ทางภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยปรับพื้นที่ทางจิตวิญญาณและพื้นที่ทางวัฒนธรรมไปสู่พื้นที่ของการท่องเที่ยวอันสอดรับกับอำนาจทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งที่ผสมผสานอย่างลงตัวจนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นญี่ปุ่นในโลกสมัยใหม่ (สุริยะ ฉายะเจริญ, 2561)

รูปแบบการนำเสนอ

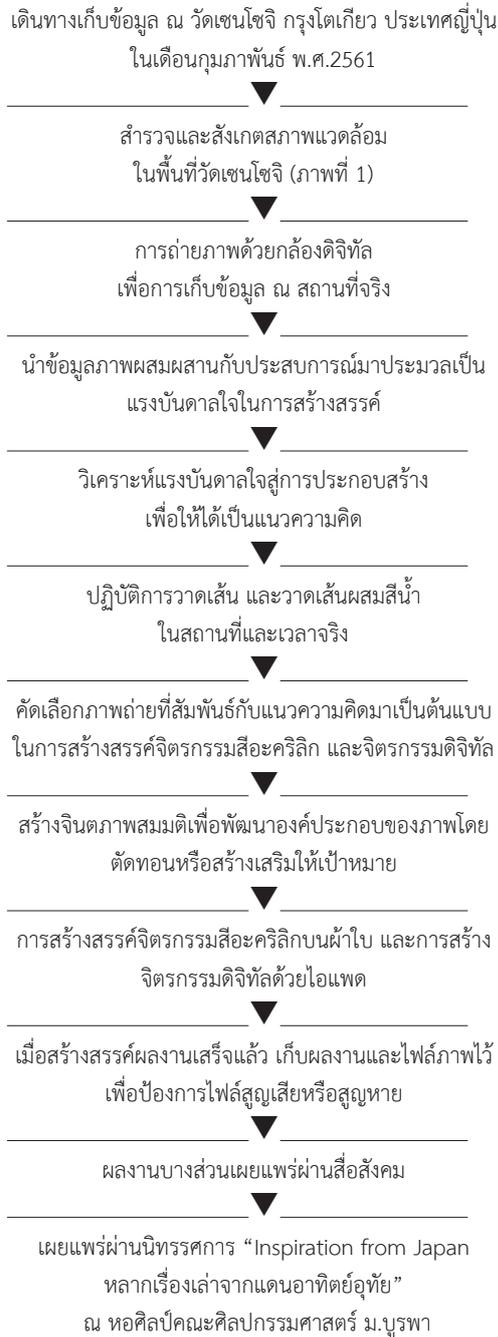
รูปแบบการนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ วาดเส้น วาดเส้นผสมสีน้ำ จิตรกรรมสีอะคริลิก และจิตรกรรมดิจิทัล โดยนำเสนอรูปลักษณ์ของภูมิทัศน์ที่แสดงอัตลักษณ์ของวัดเซนโซจิที่สัมพันธ์กับสถาปัตยกรรม สิ่งก่อสร้าง ประชาชน และบริบทต่างๆ เทคนิคการสร้างสรรค์

1. วาดเส้น เป็นผลงานที่เกิดจากการใช้ปากกาดำลากเส้นลงบนกระดาษสีขาวเพื่อให้เกิดร่องรอยของเส้นที่แสดงลักษณะเค้าโครงเส้นรอบนอกของรูปร่าง
2. วาดเส้นผสมสีน้ำ เป็นเทคนิคการใช้พู่กันหมึกดำลากเส้นวาดโครงร่างของรูปลักษณ์แล้วจึงใช้สีน้ำระบายทับเพื่อให้เกิดร่องรอยของสี
3. จิตรกรรมสีอะคริลิก เป็นเทคนิคที่ใช้สีอะคริลิกในการวาดและระบายสีลงบนผ้าใบ โดยแสดงเส้น สี รูปร่าง และพื้นผิว เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกและความประทับใจของผู้เขียน
4. จิตรกรรมดิจิทัล เป็นเทคนิคในแอปพลิเคชันอโต้เดสก์ สเก็ชบุ๊ก (Autodesk Sketchbook Application) บนไอแพด เพื่อให้เกิดรูปร่างที่เป็นไฟล์ภาพดิจิทัลที่แสดงออกถึงเนื้อหาสาระสำคัญตามแนวความคิด

ภาพที่ 1 ผู้เขียนเดินทางเก็บข้อมูล ณ วัดเซนโซจิ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น
ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2561

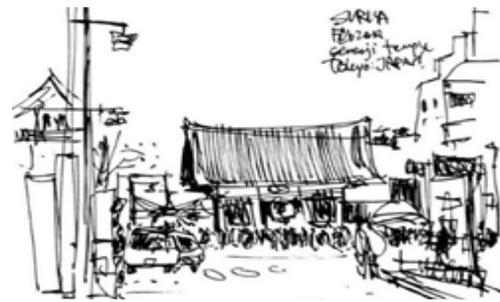
ขั้นตอนการสร้างสรรค์

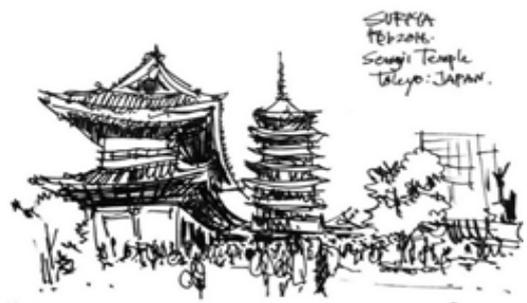
ผลงานที่สำเร็จ

ผลงานสร้างสรรค์วาดเส้น จิตรกรรม และ
จิตรกรรมดิจิทัล ชุด “วัดเซนโซจิ 2018” สามารถ
แบ่งตามลักษณะเชิงเทคนิคการสร้างสรรค์ออกได้
เป็น 4 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ภาพ “บันทึกเส้นวัดเซนโซจิ
01” (ภาพที่ 2) และ “บันทึกเส้นวัดเซนโซจิ 02”
(ภาพที่ 3) สร้างขึ้นด้วยเทคนิควาดเส้นที่
สร้างสรรค์อย่างฉับพลัน โดยบันทึกความประทับใจ
ที่เห็นด้วยการลากเส้นอย่างมือสปรายในการ
ทิ้งร่องรอยเพื่อแสดงความรู้สึกทันทีทันใดของผู้
สร้างสรรค์ แสดงออกถึงมิติด้วยทิศทางของเส้น
และสัดส่วนของรูปร่างต่าง ๆ ไม่ได้แสดงมิติผ่าน
น้ำหนักเพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงสมบรูณ์ และลาย
เส้นเพื่อแสดงรูปโครงสร้างของสถาปัตยกรรมและ
บริบทอื่น ให้เกิดความหมายอันเป็นภาพแทน

ภาพที่ 2 บันทึกเส้นวัดเซนโซจิ 01

ภาพที่ 3 บันทึกเส้นวัดเซนโซจิ 02

ประเภทที่ 2 ภาพ “ผู้คนหน้าวิหารประธานวัดเซนโซจิ” (ภาพที่ 4) และ “เจดีย์ประธานวัดเซน
โซจิ” (ภาพที่ 5) สร้างขึ้นด้วยเทคนิควาดเส้นผสมกับสีน้ำ เป็นการผสมผสานระหว่างการเขียนเส้น
ด้วยหมึกดำแล้วระบายสีน้ำทับ ซึ่งความแข็งแกร่งของน้ำหนักที่วาดอย่างอิสระช่วยสร้างภาพมีโครง
ร่างที่ชัดเจน ขณะที่สีน้ำที่ระบายลงไปบนกระดาษเป็นตัวช่วยสร้างสีนํ้าอย่างเบาเบา ร่องรอยที่
เคลื่อนไหว ใช้ลักษณะของเส้นนำสายตาและสัดส่วนของภาพตัวแทนสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งแสดงระยะ

ประเภทที่ 3 ภาพ “บูรณาวีถิระหว่างศรัทธากับทุนนิยม 01” (ภาพที่ 6) และ “บูรณาวีถิระหว่างศรัทธากับทุนนิยม 02” (ภาพที่ 7) สร้างขึ้นด้วยเทคนิควาดและระบายจิตรกรรมสีอะคริลิกบนผ้าใบ มีลักษณะของการใช้สีสด คุณภาพของปริมาณสีที่เหนียวข้นกว่าสีน้ำทำให้เกิดร่องรอยของฝีแปรงได้เด่นชัด เกิดเป็นพื้นผิวที่หนาขึ้น แสดงออกอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างสรรค์ผ่านร่องรอยของรอยแปรงที่ฉับพลันและพื้นผิวได้อย่างชัดเจนกว่าสีน้ำ ใช้ทัศนียวิทยาเชิงเส้น (Linear Perspective) มาเป็นหลักสร้างมิติ หากแต่ด้วยความเข้มของน้ำหนักสีทำให้ลักษณะของภาพแสดงออกถึงความแบนตามแนวนานจิตรกรรมแบบสมัยใหม่ (Modern Art) ประเภทที่ 4 ภาพ “วิหารประธานวัดเซ็นโซจิ”

---

4 ผู้คนนำอาหารประธานวัดเซ็นโซจิ

---

5 เจดีย์ประธานวัดเซ็นโซจิ

---

6 บูรณาวีถิระหว่างศรัทธากับทุนนิยม 01

---

7 บูรณาวีถิระหว่างศรัทธากับทุนนิยม 02

---

8 วิหารประธานวัดเซ็นโซจิ

---

9 ประตูดุโฮมอน

ประเภทที่ 4 ภาพ “วิหารประธานวัดเซ็นโซจิ” (ภาพที่ 8) และ “ประตูโฮโซมอน” (ภาพที่ 9) สร้างขึ้นด้วยเทคนิคจิตรกรรมดิจิทัล เป็นการสร้างภาพจิตรกรรมบนเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่บันทึกเป็นไฟล์ภาพอันเกิดจากการรวมสีจากพิกเซล (Pixel) มีคุณลักษณะของสีที่สดใส ชัดเจน มีน้ำหนัก ทักษะวิทยาเชิงเส้น และมีมิติของสี แต่ไม่สามารถแสดงคุณลักษณะของรอยฝีแปรงและพื้นผิวในเชิงกายภาพ เนื่องจากตัวผลงานเป็นไฟล์ในระบบดิจิทัล ถึงแม้จะพิมพ์ออกมาเพื่อนำไปจัดแสดงก็ตาม แต่พื้นผิวเชิงกายภาพก็เป็นลักษณะแบน

คุณลักษณะเด่นของผลงาน

ตารางที่ 1 ตารางประเมินสรุปคุณลักษณะเด่น

ลำดับ	ชื่อภาพ	เทคนิค	คุณลักษณะเด่น					
			เส้น	สี	รูปร่าง	มิติ	พื้นผิว	ความหมาย
1	บันทึกเส้นวัดเซ็นโซจิ 01	วาดเส้น	X		X			X
2	บันทึกเส้นวัดเซ็นโซจิ 02	วาดเส้น	X		X			X
3	ผู้คนหน้าวิหารประธานวัดเซ็นโซจิ	วาดเส้นผสมสีน้ำ	X	X	X	X		X
4	เจดีย์ประธานวัดเซ็นโซจิ	วาดเส้นผสมสีน้ำ	X	X	X	X		X
5	บูรณาวีธีระหว่างศรัทธากับทุนนิยม 01	จิตรกรรมสีอะคริลิกบนผ้าใบ	X	X	X		X	X
6	บูรณาวีธีระหว่างศรัทธากับทุนนิยม 02	จิตรกรรมสีอะคริลิกบนผ้าใบ	X	X	X		X	X
7	วิหารประธานวัดเซ็นโซจิ	จิตรกรรมดิจิทัล	X	X	X	X		X
8	ประตูโฮโซมอน	จิตรกรรมดิจิทัล	X	X	X	X		X

องค์ความรู้ที่เกิดจากการสร้างสรรค์

บทความนี้เป็นการศึกษากระบวนการสร้างสรรค์อันนำไปสู่การอธิบายให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ และทบทวนผลงานสร้างสรรค์โดยผู้เขียนในฐานะเป็นผู้สร้างสรรค์เอง ผู้เขียนพบว่า นักสร้างสรรค์ในสายงานของการศึกษาต้องเป็นนักวิชาการควบคู่กันไปด้วยเพื่อนำไปสู่การบูรณาการกับการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา โดยการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบรรยายสอนในรายวิชา 145-214 ทักษะศิลป์เพื่อการผลิตสื่อ และ 145-493 สัมมนาการผลิตสื่อดิจิทัล หลักสูตรนิเทศศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม นอกจากนั้น บทความนี้ยังแสดงถึงมาตรฐานการการผสมผสานระหว่างการสร้างสรรค์และงานวิชาการอย่างเป็นระบบโดยสังเขป เพื่อใช้เป็นเค้าโครงแบบอย่าง และกรณีศึกษาในการเขียนบทความวิชาการประกอบผลงานสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคตให้กับศาสตร์สาขาต่าง ๆ ด้วย

สรุป

การสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้เป็นการใช้แรงบันดาลใจและแนวความคิดเดียวกันผ่านเทคนิคการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ที่ใช้เทคนิค 4 ประเภท ซึ่งแต่ละประเภทล้วนมีข้อเด่นและข้อด้อยที่เหมือนและต่างกัน แต่การแสดงผลของความหมายของผลงานยังคงแสดงออกได้ชัดเจนว่าสามารถสื่อสารที่อยู่ภายใต้แนวความคิดสรุปที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์อันเกิดจากการบูรณาการระหว่างวิถีทางวัฒนธรรมที่มีความศรัทธาของพื้นที่ทางจิตวิญญาณกับบริบทของการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวในโลกสมัยใหม่ของวัดเซนโซจิ ซึ่งประเด็นนี้คือ ลักษณะอันโดดเด่นของวัดเซนโซจิที่เสมือนภาพแทนของเป็นสถานที่อันสำคัญแห่งหนึ่งที่แสดงความเป็นประเทศญี่ปุ่นที่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ยังรากลึกโดยพัฒนาไปพร้อมกับความเจริญในโลกทุนนิยมจนกลายเป็นชาติมหาอำนาจทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

ข้อเสนอแนะ

บทความนี้เป็นการอธิบายกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานวาดเส้น จิตรกรรม และจิตรกรรมดิจิทัล ชุด “วัดเซนโซจิ 2018” ซึ่งอยู่ระหว่างกระบวนการเตรียมการเผยแพร่ในรูปแบบนิทรรศการศิลปะ แต่ถึงกระนั้นก็ตาม การอธิบายกระบวนการขั้นตอนและการวิเคราะห์ต่าง ๆ ในบทความนี้ ผู้เขียนคาดหวังให้ประโยชน์ในทางวิชาการที่จะนำไปเป็นต้นแบบหรือกรณีศึกษาเพื่อผสมผสานงานวิชาการและงานสร้างสรรค์อันเป็นที่ต้องการอย่างมากในวงวิชาการของสังคม ณ ห้วงเวลานี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

สุริยะ ฉายะเจริญ. (2561). *การสร้างสรรค์จิตรกรรมดิจิทัลชุด “วัดเซนโซจิ 2018” ในรายงานการประชุม การประชุมวิชาการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ทางนิเทศศาสตร์ ครั้งที่ 8* (หน้า 469-474). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.

ภาษาอังกฤษ

Holmes, M. T. (2014). *The Urban Sketcher: Techniques for Seeing and Drawing on Location*. Ohio: North Light Books.
